

Historieglimt 174

Bjarne Ness fra Lademoen

Bjarne Ness var kunstmaler. Han var en ganske vanlig ung gutt fra Lademoen, men han hadde et særskilt talent for å tegne og å lete etter den rette fargen. Han representerer en gåte for ettertiden. Hvordan kunne en maler som døde så ung, bli en varig inspirasjon for malere og kunsthistorikere i generasjonene etter ham? Han må ha vært et usedvanlig talent.

Han ble døpt i Bakke kirke den 4. mai 1902. Av kirkeboken leser vi at han ble født 17. mars og døpt Bjarne Leif. Foreldrene var Berhard Angel Hagen Bonsaksen Næss, født 1877 og hustru Elise Konstance Nilsen, født Olsdatter. De

Mellomveien 12, Lademoen. Foto: Bjørn Lien.

bodde i Nedre Møllenberg gate 79. Faren var platearbeider ved Trondhjem mekaniske verksted. De giftet seg året før. Vielsen var i Bakke kirke 12. mai 1901. Der ser vi at hun var enke. Brudgommens far var Bonsak Danielsen Næss, handlende, og brudens far Ole Larsen, gårdbruker. Begge fedrene

bodde på Vega utenfor Brønnøysund. Så begge foreldrene var fra øya Vega. Stedsnavnet på Vega ble skrevet Næs, men Bernhard skrev seg Næss da han slo seg ned i Trondhjem. Han dro til USA for å se på livsmulighetene der. Da endret han navnet til Ness. Det var mer moderne og lettere å bruke i Amerika. Familien beholdt navnet Ness da faren likevel kom tilbake til gamlelandet etter kort tid.

Bjarne flyttet med sine foreldre i 1904 til deres nye, toroms leilighet i Mellomveien 12. Etterhvert ble det åtte i familien. Etter vår tids mål regnes en slik liten leilighet som svært liten til en så stor familie, men på Lademoen den gang bodde mange familier like trangt, ja, enda trangere. Bjarne begynte på Lademoen skole tvers over gaten fra hjemmet hans. Skolen var sprengt av elever. I 1911 stod Lilleby skole ferdig og han ble overført dit. Det var nok

heldig for den lille eleven. Han fikk Harald Arnljot som lærer. Gutten var en flink og pliktoppfyllende elev. Arnljot oppdaget snart guttens særegne evne til å tegne. I stedet for å la ham tegne etter klosser og kugler i klasserommet, fikk han streife ute for å finne sine motiver på egen hånd. Også hjemme fikk han respekt for sine særlige evner. Han tegnet og fargela stadig så sant han kunne finne et øyeblikk til det. Han var en gutt blant gutter, men i lek og moro foretrakk han å tegne kameratene. Slik var det også når de dro til Lade for å bade. Bjarne tegnet sine badende venner fremfor å bade selv. Om somrene hendte det at turen gikk til Vega. Det var herlig. Hesten, et motiv som han ofte benyttet, skal først og fremst henge sammen med opplevelsene med hest på farfarens hjemsted.

Da folkeskolen var over, begynte han i 1916 på den kommunale middelskolen. Samtidig fikk han sin første profesjonelle tegneundervisning hos professor Harald Krogh Stabell. Han måtte han ha noe å leve av. Han valgt jernbanen som arbeidsplass. Da han fikk eksamen fra middelskolen i 1919,

[Utsmykning av Håkon Gullvåg](#), laget i forbindelse med Bjarne Ness' 100-årsdag. Foto: Bjørn Lien.

begynte han som bud og trafikkelev ved NSB i hjembyen. Vinteren 1920-21 var han ved Holtålen stasjon, høsten 1921 kom han til Heimdal og året etter til Verdal. I januar 1923 dro han til Jernbaneskolen i Hamar og fikk eksamen derfra sommeren 1923.

En lærer ved skolen, Alfred Torp, ble interessert i denne tegne- og malerglade elven. Han hjalp ham til arbeid i Kristiania. I november 1923 kom Bjarne inn på Olaf Willums raderklasse ved Kunst- og håndverksskolen. Han ble raskt en av de beste elevene. Da han ble ferdig med militærtjenesten året etter, ble han i september elev ved Axel Revolds private malerskole som åpnet da. Også der ble han den fremste blant elevene. Han var et ubetinget talent.

Her hører det ikke hjemme å forsøke å redegjøre for hans kunstneriske utvikling. Den er altfor spennende og krevende for det. Det er skrevet mange

bøker om hans kunst. Vi nøyer oss med å henvise til et par av dem: Karin Hellandsjø, *Bjarne Ness. Brev og opptegnelser*, Oslo 1985 og Inga Elisabeth Næss, *Rytteren*, Trondheim 2005. Begge disse bøkene har et vell av Bjarne Ness' tegninger og malerier.

1927 ble Bjarne Ness' siste år. I januar fullfører han sitt store murmaleri, 8,5 x 3,5 meter, «*Seierherren vender hjem*» i gymnastikksalen på den nye Østensjø skole i Oslo. Utover våren og sommeren får han en tur til Stockholm sammen med sine medstudenter ved akademiet. Han tegner og maler og gjør ferdig flere malerier. Han føler seg ofte trett og slapp, men han arbeider stadig. Han har nok lenge hatt tuberkulose, men gir seg ikke. For ham er livet å male. På høsten lykkes det endelig å komme seg avgårde til Paris, drømmemålet. Han går i land i Rouen 13. november og blir tatt i mot av venner. Kunstnerne Agnes Hiorth, Else Christie Kielland og Bernhard Greve har tatt turen til Rouen for å møte ham og samtidig ville de ha ham med på en kunsttur rundt til glassmaleriene i byens kirker. Det styrtregner om dagen. Bjarne er tynnkledd og blir gjennomvåt. På toget til Paris blir han forkjølet.

Til tross for at han er slapp og stadig hoster er han aktiv i Paris i tre uker. Han ser de berømte maleriene i Louvre og tegner og maler stadig. I det siste brevet til vennen Ferdinand Myrseth i hjembyen skriver han 25. november: «*Nu priser jeg himmelen fordi jeg er her, du skulle ogsaa ha vært her, her skulde bli fart i tingene, jeg skal nok forsøke alene ogsaa. Louvre er et skatkammer med de aller fineste, sterkeste og mest storslagne maleriske sensasjoner, her har vi en armlegg malt av Rembrandt, en ung mann av Courbet, rene perler av malerisk opplevelse, ellers er det som det vælder frem fra veggene av farver, bare farver og farvene likesom flytter paa sig, bevæger sig og lever sit underlige liv.*» Så sier kroppen stopp. Han blir liggende. Han kommer inn på sykehuset, men den 13. desember 1927 dør han med en sykesøster som ikke kan hans språk til stede. Vennene får sendt båren hjem til Norge og Bjarne Ness blir begravd på Lademoen kirkegård der det fine gravstedet i dag kan besøkes på gravfelt nummer 34 C 5.